

R A P P O R T

Affluant

RP2 p.1.

Ontvangen 31.7.45
Dossier RP2
No. W 792/45
Doorgezonden
Aan

van SCHORTINGHUIS, DERK HEERO
 geboren te Groningen, 29 Mei 1912,
 betreffende zijn werk in de dienstgroep "WIM".

Voorspel. In Juni 1939 liep ik met drie medestudenten over het bijeb drooggevalen Groninger Wad van het vasteland van Groningen naar het eiland Rottumeroog.

In Augustus 1939 werd ik gemobiliseerd en maakte in 1940 als reserve eerste luitenant der infanterie de oorlog van 1940 mee. Na de oorlogsdagen in Groningen teruggekeerd, werd algauw de vraag opgeworpen - zij het dan ook in den beginnig volkomen spelenderwijs- van hoe naar Engeland te komen. Informaties bij schippers, - onze gedachten gingen uitsluiten uit naar de Noordelijke zeeweg - hadden geen resultaat. Het heilige moeten zat er toen nog niet achter.

In Februari 1942 was ik als ambtenaar in den Haag en zag toen op de stafkaarten dat de zandplaat Simonszand op dezelfde wijze als Rottum over het Wad bereikbaar moest zijn. Simonszand had als zandplaat geen Duitse bezetting, zoals Rottum als eiland dat wel had. Door de Kustgebied-verordening was het inmiddels onmogelijk geworden een boot buiten de dijk te krijgen, zoodat een ontsnapping via Simonszand alleen dan mogelijk was, als de "andere kant" met een boot in de Lauwers (het zeegat aan de Oostzijde van Simonszand) verscheen.

Mijn medewerker de res. eerste luitenant B. van EERDEN en ik deden in het voorjaar van 1942 op de Groninger kust een aantal verkenningen, en zochten contact met Engeland. Dit contact werd mijn aan de hand gedaan door Dr. E. SCHORTINGHUIS te Groningen (inmiddels overleden), die mij via den Heer van't LAND in verbinding bracht met Dr. TALSMA in Overveen bij Haarlem. Deze nam de zaak in studie met den Heer H. HOS, met wien ik toen in kennis gebracht werd. Het resultaat van dit alles was dat Hos met het rapport in November naar Engeland zou vertrekken. Door zijn arrestatie te Haarlem in diezelfde maand is het rapport toen echter in handen van de Gestapo terecht gekomen.

Door het contact met Dr. Talsma en Hos werd mij echter hoe langer hoe meer duidelijk hoe veel en hoe nuttig werk hier in Nederland verricht kon worden. Buitendien werkten de persoonlijkheden van beide mannen, de één door zijn bezonkenheid en de ander door zijn geestdrift buitengewoon inspireerend. Vanaf het oogenblik van kennismaking met Dr. Talsma gaf ik hem dan ook cijfers door betreffende de Voedselvoorziening (die ik van van Eerden kreeg) en betreffende handel, nijverheid, scheepvaart en waterstaat (vervoer- en benzinecijfers) die ik zelf, als ambtenaar op het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en als contactman van dit Departement met het Departement van Waterstaat onder oogen kreeg. Na de arrestatie van Hos in November 1942 hield ik mij uit veiligheidsoverwegingen eenige tijd rustig.

Op 9 Februari 1943 vonden er in Nederland openbare klopjachten door de Grüne Polizei op jongens tot 22 jaar plaats. Deze klopjachten werden gevolgd door geruchten dat weldra de reserve officieren gearresteerd zouden worden. Door deze gebeurtenissen is het verzet in Nederland opgeblaaid. Op het Departement werden pogingen gedaan om tot een doeltreffend stakingsorganisatie te komen. Mijn collega's VAN SCHILFGAARDE, BARENTS

en van ROSSUM deden met mij op verschillende rijksbureaux moeite om tot een zoodanige organisatie onder de ambtenaren te komen dat er bij voorkomend geval op groote schaal doeltreffend tot staking overgegaan zou kunnen worden. De moeite was vergeefs. Het ambtenarencorps was te heterogeen samengesteld om één lijn te kunnen trekken.

Na de gebeurtenissen in het begin van Februari was ik van meening dat ik mij het best uit de normale samenleving kon terugtrekken. Zondermeer onder te duiken leek mij geheel onvoldoende, temeer daar ik in het vervolg niet meer over eigen berichten van het Departement zou beschikken. Ik wendde mij dus tot Dr. Talsma met het verzoek werkzaamheden voor mij "in de buitendienst" te vinden. Dit gelukte eind Maart-half April door bemiddeling van den Heer TICHELMAN te Overveen, met wien ik een gesprek had in het Kol. Inst. te Amsterdam, en van den Heer H.M. MOS te Heemstede, die mij als Wimpie Wouters op zekere morgen in contact bracht met Jan Blaauw, voor het C.S.

te Amsterdam. Van Jan Blaauw kreeg ik één dezer volgende dagen drie opdrachten:

1. De post voor hem weg te brengen naar een grenscafé in Hollandsch-Putte alwaar een koerier (burgerpasseur) deze over zou nemen ter verdere verzending naar België. Dit zou wekelijks moeten geschieden.
2. Een grensovergang te maken bij Noorbeek in Zuid-Limburg in de buurt van het douane-kantoor de Plank. Hiertoe moest ik mij in verbinding stellen met de Heeren EVENBOER en PIEK aldaar. Deze overgang is op den duur in orde gekomen maar wegens haar verre ligging van Antwerpen is zij nooit gebruikt.
3. Een grensovergang te maken bij Nispen -Esschen in Brabant. Hiertoe moest ik contact zoeken met van den Maagdenburg, een persoon die te Nispen vlak aan de grensweg woont en met den Heer SCHUERMAN te Roosendaal. Al gauw bleek dat eerstgenoemde de onderhandelingen traineerde vanwege angst en het feit dat er niet genoeg geld klaar stond om deze weg te werken. De Heer Schuerman was mij op alle mogelijke manieren behulpzaam door logies te verschaffen, aan te bieden de kaas van Dordrecht naar het Zuiden te voeren, inlichtingen over de bewaking bij de grens te verstrekken en tenslotte door zijn huis disponibel te stellen als eventuele brievenbus voor mij in het Zuiden. Door het feit dat de Heer Schuerman niet altijd te bereiken was wanneer mij zulks belieft heb ik maar zeer weinig van zijn diensten gebruik kunnen maken, maar slaagde per slot van rekening bij den Heer J.B. WIERSEMA, dienstgeleide te Nispen. Deze persoon zegde spontaan alle medewerking toe en heeft deze meerdere malen op een voortreffelijke manier verleend. Hijzelf leidde mij de grens over of anders geschiedde dit door den douanebeambte HAAST geholpen door diens Belgischen collega DIERKX.

Van John, die in Holland vertoevende mij in den Haag eens bezocht (dit was hem mogelijk door mijn steekadres Acaciastraat 168, van SCHILFGAARDE) ontving ik een Belgisch eenzelveigheidsbewijs, zoodat ik de grens over kon, he geen in de weken die hierop volgden ook herhaaldelijk gebeurden. Ik bracht de kaas dan naar ROSA, op den Oever te Antwerpen.

Hiermede is, naar ik meen te mogen aannemen mijn werk in de eigenlijke "WIM" groep begonnen. Dat deze groep zoo heette wist ik toen niet. Als naam had ik toen eens gehoord K.P.N. wat dan Kommandopost Nederland zou moeten beteekenen. Ook was mij bekend dat de leiders Rinus en John waren.

Van John kreeg ik tevens opdracht contact te zoeken via Jaapje met KEES (naar mij later bleek Ir. JAC. OVERWIJN) te Dordrecht om in den vervolge

ook voor deze als koerier op te treden. In het Zuiden (Breda en Bergen op Zoom) kwam ik allengs op verschillende manieren, hoe kan ik nu onmogelijk meer precies zeggen, in persoonlijk contact met andere mensen der groep. Zoo b.v. Willy (STIENSTRA) dien ik voor het eerst in Antwerpen sprak, Bart en Albert (OomHenk) die ik voor het eerst ontmoette in een café in Bergen op Zoom en later met Jan Dercks die mij eens in den Haag opzocht op mijn steekadres. Reden voor samenkomst was naar ik meen steeds de moeilijke postverstoring naar België. Elkaars

wetenschap werd uitgewisseld en vaak ging de post langs elkaars lijnen. Zoo kan ik mij herinneren een tijd lang de post van Albert meegenomen te hebben- Dit was in de tijd dat de grensovergang van Zundert door Joden-smokkel buiten werking kwam en de douanes die ons daar behulpzaam zouden zijn, zoowel op Hollandsche als Belgische kant onderdoken.

③ Eind Mei was de toestand echter eens zoo dat de post welke ik naar Antwerpen gebracht had er de volgende week nog ~~was~~ lag. Dit deed sombere vermoedens oprijzen ten aanzien van John en Rita die anders altijd de post optijd naar Brussel doorbrachten. Pogingen door Bart en Willy ondernomen om gewaar te worden hoe de vork in de steel zat in Brussel, hadden tot resultaat dat het vermoeden bijna zekerheid werd. ④ Vanaf dit moment is Albert bezig geweest een andere weg op Engeland te openen. Het resultaat was dat wij via den Heer KONING in Delfzijl onze post per kustvaarder naar Stockholm konden sturen.

④ Omdat er in deze tijd een dringende behoefte was aan nieuwe postwegen verkende ik opnieuw het Groninger Wad en de Friesche kust van Harlingen tot Workum. Mij bleek hierbij dat de Duitschers naar aanleiding van het rapport dat den Gestapo in November 1942 in handen was gevallen, geen enkele bijzondere maatregel getroffen hadden. Dus diende ik wederom een rapport in over de ontsnapping naar Engeland via het Groninger wad tusschen Hornhuizen en Simonszand.

Inmiddels had Albert contact gekregen met een zekere Piet, een parachutist uit Engeland, die hier in het land met onbeperkte volmachten en bevoegdheden rondliep. Deze Piet verstuurde .l. onze post per duif naar de andere kant. ⑤ Hiertoe werd hem gedurende de laatste drie weken de post ter hand gesteld. Op een landweg buiten Dordrecht hadden Albert en ik eens een onderhoud met hem om het geval Simonszand nauwkeurig te bespreken. Het resultaat was dat hij toezegde een duikboot in de Lauwers te zullen laten komen,

⑥ waarmee wij dan een aantal piloten mee konden sturen. ⑥ Verder werd er afgesproken dat Albert voor een bespreking van allerlei zaken per vliegtuig van Apeldoorn zou vertrekken naar Engeland. ⑦ Verder dat de ploeg van 3 personen welke de piloten over het wad naar Simonszand zou loodsen de eerste keer zelf ingescheept zou worden, om na aankomst in Engeland tot parachutist of geleid, gezamenlijk met Albert weer in Nederland uitgeworpen te worden.

Deze ploeg zou bestaan uit TOBBEN, OOSTERKAMP en mijzelf. Oosterkamp is de man geweest die ongeveer half Juni, mij in opdracht van Albert in contact gebracht heeft met Koning te Delfzijl, zoodat ik in den vervolge voor Albert koeriersdiensten op Delfzijl kon doen. Voor de nieuwste gegevens van het Groninger Wad wendde ik, mij tot Jan Toxopeus, strandvoogd op Rotterdameroog en Mees Toxopeus, schipper van de reddingboot de Insulinde te Gostmahorn. Beide werkten spontaan mee.

Op 20 Juli 1943 zouden wij met Piet een bijeenkomst hebben te Apeldoorn vanwaar Albert met eenige Nederlandsche piloten naar Engeland vertrekken zou. De samkomst zou plaats vinden in een boerderij buiten Apeldoorn. Het bleek een fraai landhuis te zijn in de hall waarvan wij, na stuk voor stuk binnengekomen te zijn stuk voor stuk besprongen werden door panters van S.D. lui en al gauw als postpakketten ingepakt op de vloer werden neergelegd. Zoo werden er dien middag 9 gearresteerd. Om 7 uur op transport naar den Haag waar om 9 uur op het Binnenhof de verhooren begonnen, die to de volgende avond doorduurden. Bij al het bewijsmateriaal dat Piet in de loop van de laatste 3 weken in handen was gekomen, en bij al de papieren die van ons in Brussel op de kamer van John gevonden waren en door herhaaldelijke confrontaties met lotgenooten was de zaak voor de S.D. voldoende & duidelijk en had het verhoor dat mij door Krämer werd afgenomen een zachtzinnig verloop. Het feit dat ik Jan Blaauw kende kon ik op rekening schuiven van een zekere Mr. Posthumus, dien ik niet kende maar waarvan ik wist dat hij naar Engeland vertrokken was.

Van één mijner lotgenooten heb ik de indruk gekregen dat hij meer verteld heeft dan wel hoogst noodzakelijk was, n.l. Jan Oosterkamp. Ook in andere opzichten heeft hij achteraf gezien mijn vertrouwen niet mogen hebben. Wat ik van hem weet heb ik echter gerapporteerd aan Het Bureau Nationale Veiligheid (den Heer Ottens), zoodat ik mij te derzer plaatse van vermelding van hetzelfde ontslagen acht.

Groningen 27 Juli 1945.

Mr. D.H. Schortinghuis-Evert.

D. Schortinghuis

LIJST VAN PERSONEN BEHOORENDE TOT HET "WIM"-PROCES.

1. Rinus, Gaston Van der Meerschen, Pekelharingstraat 30, Gent.
2. John, Cohen, Brussel.
3. Rita, Mevrouw Cohen, Brussel.
4. Oom Henk, Albert, Jan.B. Vermeulen, Ginnekerweg 281, Breda.
5. Stenger, Avenue de Narcisses, Uccle 3, Brussel.
6. Oom Kees, Jac. Overwijn, Johan de Wittstraat 37, Dordrecht.
7. Bart, Gijsbertus Lam, Brinklaan 107, Bussum.
8. Willij, Stienstra, Havenstraat, Bussum.
9. Evert, Derk H. Schortinghuis, Taco Mesdagplein 16, Groningen.
10. Zwaantje, Allard Oosterhuis, Landstraat, Delfzijl.
11. Johan Bijkstra, ~~Wittstraat~~ Delfzijl.
12. Prins, Harm Koning, Menno van Coehoornsingel 13, Delfzijl.
13. Juko Wester, Selwerderstraat, Groningen.
14. Harm Roossien, Groningen.
15. Lukas Schreuder, Appingedam.
16. Mientje Proost, Bergen op Zoom.
17. Mej. Wiersma, Breda. (overleden).
18. Leonie van Overgoor, Breda.
19. Jan van Rooy, Breda.
20. Jan Reichhart, Breda.
21. van Krimpen, Breda.
22. Dick Hofman, Breda. (overleden).
23. Huisman, Zuivelstraat, Bergen op Zoom.
24. George Monté, Bergen op Zoom.
25. Jan Dercks, Hoogstraat 4, Bergen op Zoom. (overleden).
26. Huisson, Breda.
27. H Holthuis, Breda.
28. Piet Mathijssen, St. Josefstraat 54, Roosendaal.
29. C.A.M. Hopstaken, Bosschedijk 53, Oudenbosch.
30. Jac. van derSmiseen, Roosendaal.
31. Hagenaar ?
32. Groendijk ?
33. Eduard Hermans, Goltziussingel 31, Venlo.
34. Dick Winterdijk, den Haag, (overleden).
35. Libbe Smit, Eindhoven.
36. Paul Vemer, Dordrecht.
37. Lou Franzen, Groenedijk 88, Dordrecht. (vermoedelijk overleden).
38. Steiner,
39. Beerman, Dordrecht.
40. Lettinga,
41. Bak,
42. van Tuyl,
43. Kamp, Breda.
44. Adriaan Verpalen, Bergen op Zoom.
45. Dirk Rustema, Middelstum.
46. Louis de Schepper, Breda.
47. Josef de Schepper, Breda.
48. Udo, Jan de Haan, Oude 's Gravelandscheweg 7, Bussum.
49. J. Varkevisscher, Oude Vink. Voorschoten bij Leiden.

Rapport van Derk Heero Schortinghuis, geboren te Groningen op 29 Mei 1912,
over zijn werk in de groep "Wim".

Commentaar van Dr. J.M.Somer

- Noot 1: Jan Blaauw was Mr. André Koch, die later bij B.I. kwam.
- Noot 2: Waarom dan alle moeite er voor gedaan? Men wist toch vanaf het begin dat de afstand naar Antwerpen groot was?
- Noot 3: Dat vermoeden was dan "arrestatie". Dit was dan ook inderdaad het geval.
- Noot 4: Koning was een naaste medewerker van Dr. Oosterhuis.
- Noot 5: Van welke dienst kan deze agent "Piet" geweest zijn? Vermoedelijk is hij iemand van De Bruine-Lieftinck.
- Noot 6: Die agent had schijnbaar veel macht bij de Engelse marine. Hij kon over duikboten beschikken. Het geheel lijkt nog al fantastisch. En zeer waarschijnlijk zal Van der Waals wel een belangrijke rol in deze fantastische historie gespeeld hebben.
- Noot 7: Zo zou Jan Vermeulen ook naar Engeland vertrekken. Hij liep echter met al zijn vrienden in de door Van der Waals opgezette val. Men was in de illegaliteit toch wel erg onnozel om, liefst zonder enige controle of bevestiging uit Engeland, met dergelijke types in zee te gaan. Geen wonder, dat er miserabele ongelukken gebeurden!